

Історія

УДК 355.48(470:477):327-049.5(520)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19504776>

Російсько-українська війна як виклик безпеці Японії

Прийдун Степан Васильович,

кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-1047-312X>

Прийнято: 20.03.2026 | Опубліковано: 31.03.2026

Анотація. В статті здійснюється аналіз поступової трансформації бачення Японією російсько-української війни, що призвела до оцінки конфлікту як потенційно значної загрози власній архітектурі безпеки в міжнародному просторі. Актуалізуються й інші загрози, які могли бути підсилені означеним конфліктом.

Дослідження ґрунтується на принципах об'єктивності, історизму та системності. В статті використовувались порівняльно-історичний, історико-хронологічний, системний методи, аби більш повно проаналізувати динаміку зміни сприйняття Японії власної безпеки з врахуванням російсько-українського збройного конфлікту.

У статті вказується на те, що від самого початку вторгнення РФ не залишилось непоміченим з боку Японії, яка зайняла позицію підтримки територіальної цілісності та суверенітету України, надала їй допомогу, а також ввела санкції проти РФ. Зважаючи на можливі загрози та стратегічні інтереси Японії, Токіо продовжував діалог з РФ, зокрема щодо

питань укладання мирного договору та Північних територій. Повномасштабне вторгнення 2022 р. внесло значні корективи в бачення Японією своєї безпеки та міжнародного позиціонування. На міжнародному рівні Японія чітко заявила про необхідність захисту фундаментальних принципів міжнародного права та підтримки України, забезпечила Україну значно більшою допомогою, аніж до цього, а також припинила діалог з РФ щодо Північних територій. Водночас Токіо вдався до трансформації власної політики безпеки, яка відобразилась у значному збільшенні оборонних витрат, прийнятті Стратегій національної безпеки та оборони.

Стаття розрахована на істориків, політологів та всіх, зацікавлених тематикою історії та зовнішньої політики Японії.

Ключові слова: Японія, російсько-українська війна, Україна, безпека, міжнародне право, українсько-японські відносини, стратегія безпеки Японії.

The Russia–Ukraine war as a challenge to Japan’s security

Stepan Pryidun,

PhD in History, Associate Professor of the Department of World History and Religious Studies, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-1047-312X>

Abstract. *The article examines the gradual transformation of Japan’s perception of the Russia-Ukraine war, which led to the assessment of the conflict as a potentially significant danger for Japan’s security architecture in the international arena. It also highlights additional threats that may be exacerbated by this conflict.*

The research is grounded in the principles of objectivity, historicism, and systematicity. It employs comparative, historical-chronological and system

methods to provide an analysis of the dynamics of change of Japan's perception of its security more completely in the context of Russia-Ukraine military conflict.

The article points out that from the outset, Russia's invasion did not go unnoticed by Japan, which adopted a position supporting Ukraine's territorial integrity and sovereignty, provided assistance, and imposed sanctions against the Russian Federation. In light of its strategic interests and potential security concerns, Tokyo continued dialogue with the Russian Federation, particularly with regard to conclusion of a peace treaty and the issue of the Northern Territories. The full-scale invasion in 2022 significantly reshaped Japan's perception of its security and its international positioning. At the international level, Japan clearly emphasized the need to uphold the fundamental principles of international law and supporting Ukraine, provided Ukraine with much greater assistance than before, and suspended dialogue with Russian Federation on the Northern Territories. Simultaneously, Japan undertook a transformation of its own security policy, reflected in a significant increase in defense spending and the adoption of new security and defense strategies.

The article is intended for historians, political scientists and all those interested in Japan's history and foreign policy.

Keywords: *Japan, Russia–Ukraine war, Ukraine, security, international law, Ukraine–Japan relations, Japan's security strategy.*

Постановка проблеми. Після 1945 р. Японія реалізовувала пацифістський підхід взаємодії на міжнародній арені, а її безпека гарантувалась відповідними договорами з США. В ХХІ ст. геополітична конфігурація сил в світі та Індो-Тихоокеанському регіоні зазнала суттєвих трансформацій, породила нові виклики у вигляді значно сильніших КНР, а також ядерної програми КНДР, що спричинило і відповідні зміни в Японії,

значна частина яких була реалізована за часів обіймання посади прем'єр-міністра Ш. Абе. Поряд із цим, невирішеним залишалося питання приналежності Північних територій та мирного договору з РФ, щодо якого Японія вела переговори (особливо за часів другої каденції Ш. Абе, 2012–2020 рр.). Викликом стала російська агресія проти України, яка розпочалась 2014 р. і, особливо, повномасштабний етап війни, який розпочався 24 лютого 2022 р. Події в Україні серйозно вплинули на перегляд Японією свого підходу до реалізації політики безпеки та оборони. Разом із тим Японія після 2022 року рішучіше, ніж до цього, долучилася до підтримки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема трансформації політики Японії внаслідок повномасштабного вторгнення у 2022 р., а також фундаментальних змін в її політиці безпеки привернула увагу дослідників з різних країн світу. Особливості підтримки України Японією впродовж 2014–2025 рр. детально проаналізував А. Кудряченко [1]. Також Н. Середюк дослідив проблему підтримки Японією України після 2014 р. [2]. Н. Хома та М. Ніколаєва, В. Гавур аналізують вплив війни на японсько-російські переговори щодо Північних територій [3, 4]. Л. Алексієвець і В. Гавур аналізують підтримку, яку Японія надала Україні на міжнародному рівні [7]. Закордонні автори теж не залишили цю тематику поза увагою. Детальний аналіз факторів, що спричинили зміни бачення Японією конфлікту, а також наслідків, реалізованих у діях японських урядів, здійснила Ю. Тацумі [8]. Динаміку російсько-японських відносин протягом останніх двох десятиліть та вплив на них повномасштабного вторгнення досліджує та простежує П. Річардсон [9]. Пріоритети, сформовані Японією для реалізації власної візії політики безпеки, дослідив М. Цуруока [14]. М. Датчер аналізує проблему денуклеаризації у світі в контексті політики щодо КНДР [17]. С. Надь та Х. Нгуєн розглядають зміни політики Японії на тлі повномасштабного

вторгнення РФ в Україну 2022 р. з урахуванням таких факторів, як порушення міжнародного права та зближення РФ і КНР [18].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження з тематики зовнішньої політики Японії, особливо в період збройного протистояння між РФ та Україною, стало предметом уваги в українському науковому середовищі, зважаючи на суттєве поглиблення українсько-японської співпраці на цьому історичному етапі. Ця стаття пропонує комплексний аналіз та висвітлення трансформації японської позиції щодо війни, оцінки відповідних загроз безпеці Японського архіпелагу, які виникли чи потенційно могли б виникнути внаслідок конфлікту, а також наслідків, що проявилися в конкретних діях японських урядів, особливо після 2022 року.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою є дослідити сприйняття Японією російсько-української війни як виклику для власної безпеки. Автор статті ставить перед собою ряд наступних завдань: окреслити зовнішні загрози безпеці Японії на початку ХХІ ст.; проаналізувати сприйняття Японією російсько-української війни в період 2014 – 2021 рр. та після російського повномасштабного вторгнення РФ; проаналізувати політичні дії, до яких вдалились японські уряди після 24 лютого 2022 р.

Виклад основного матеріалу. Впродовж другої половини ХХ ст. Японія функціонувала як мирна та пацифістська держава, що було закріплено в статті 9 Конституції 1947 року. За двосторонніми договорами безпеки 1951 та 1960 рр. захист Японії значною мірою гарантувався за рахунок американської доктрини розширеного стримування, а Сили самооборони Японії, створені в 1954 р. не мали юридичного статусу збройних сил, на них накладались конституційні обмеження. На початку ХХІ ст., у зв'язку зі значними змінами на глобальній арені та появою нових

можливих загроз, зміст в суспільному дискурсі змістився в сторону набуття більшої самостійності в забезпеченні власної безпеки. «Криголамом» у цьому напрямку була політика прем'єр-міністра Ш. Абе, спрямована на реалізацію «активного внеску до миру» – принципу, що передбачав збільшення оборонних можливостей Японії в умовах масштабних змін геополітичної ситуації при спрямуванні на збереження миру в світі. Впродовж його другого перебування на посаді, відбулись значні зміни, такі як: прийняття Стратегії національної безпеки в 2013 р., ухвалення Законів про мир і безпеку в 2015 р., які розширювали можливості Японії для участі в миротворчих операціях, та вводили термін «колективна самооборона» в контексті взаємодії із союзними державами, в першу чергу – зі США. Паралельно в іншій частині світу відбувалися кардинальні зміни. Початок російсько-української війни у 2014 р. та окупація Криму становили порушення міжнародного права, на що відреагувала Японія. Країна офіційно виступила на захист територіальної цілісності та суверенітету України, ввела серію санкцій проти РФ, серед яких: призупинення видачі віз для в'їзду в Японію кільком десяткам громадян та зупинка перемовин з РФ по спрощенню процедури видачі віз; замороження активів низки компаній та осіб тощо [1, с. 26]. На цьому тлі, українсько-японські відносини посилювались. Японія активно допомагала Україні, зокрема, виділила суттєву гуманітарну та макрофінансову допомогу [2, с. 93]. У 2018 р. був підписаний двосторонній Меморандум про співробітництво в сфері оборони та обміни в сфері оборони. Наприклад, в рамках проєктів ООН Японія була залучена у відновлення східних областей України, допомагаючи мешканцям окупованих територій та вимушеним переселенцям. Попри це, уряд Ш. Абе намагався вирішити проблему Північних територій (питання територіальної приналежності о-вів Хабомай, Шікотан, Кунашир та Еторофу, окупованих СРСР наприкінці війни в 1945 р.), укладенню мирного договору, якого ще досі немає після Другої світової

війни, а також запобігти формуванню надто тісного російсько-китайського зближення, потенційно небезпечного для Японії. Тим не менш, зближення таки відбулось.

В 2014 р. переговори щодо Північних територій з РФ довелося призупинити через російсько-українську війну, проте в 2016 р. вони знову були поновлені. Зрештою, цей діалог успіхом не увінчався, російська сторона не продемонструвала поступок у питанні територіальної приналежності островів Хабомай, Шікотан, Кунашир та Еторофу, хоча Японія була готова в цих переговорах йти на поступки, відповідно до умов Декларації, підписаної ще в 1956 р, яка передбачала обговорення про повернення двох із вище перелічених об'єктів. РФ також затягувала переговори, намагаючись отримати більше економічних бонусів, зокрема інвестицій, Японія ж реалізовувала покроковий підхід до справи поглиблення двосторонніх відносин, прагнучи досягнути поставлених цілей. Н. Хома та М. Ніколаєва відзначають: «Видається, що японський уряд мав сподівання, що через фінансування російських бізнес-проектів сформується атмосфера довіри, а відтак вдасться перейти до питання приналежності островів.» [3, с. 99]. Окрім цього, РФ суттєво посилила військову присутність на островах, зокрема, розмістивши ракетні установки берегової оборони «Бастіон» та «Бал» [4, с. 24].

Докорінна трансформація російсько-української війни відбулась після 24 лютого 2022 р. Повномасштабне вторгнення військ РФ в Україну стало найбільшою в історії Європи війною з часів Другої світової. Реакція Японії була майже негайною: вона підтримала Україну. В подальшому японський уряд надав українській стороні значну гуманітарну та фінансову допомогу, а також допомогу нелетальним спорядженням (що відбулося вперше в історії, коли Японія надавала оборонні технології стороні у війні), стала учасницею коаліції «Рамштайн» і, координуючи свої зусилля із країнами G7 та ЄС,

вводила пакети санкцій проти РФ. Надалі, співпраця між Україною та Японією продовжувала посилюватися. 21 березня 2023 р. країни підписали Спільну заяву про особливе глобальне партнерство між Україною та Японією, а 13 червня 2024 р. – Угоду про підтримку України та співробітництво між Україною та урядом Японії. Зокрема, в останній йшлося про те, що Японія продовжить надавати Україні допомогу нелетальним обладнанням, а в випадку майбутнього збройного нападу РФ на Україну, обидві сторони «...на прохання будь-якого з Учасників, протягом 24 годин проведуть консультації на двосторонній основі або іншими каналами, які вони вважатимуть доцільними, з метою визначення відповідних подальших кроків» [5, 6]. Також важливо відзначити, що Японія активно діє на міжнародній арені, аби привернути увагу до проблеми російсько-української війни увагу всього світу. Цей напрямок реалізується як через двосторонній, так і багатосторонній формати, свідченням чого були зусилля в напрямку співпраці із форматами, такими як АСЕАН, G20, АТЕС (Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво), Quad, «Центральна Азія+Японія»), а також тісна співпраця з країнами G7, Євросоюзу тощо [7]. Водночас Японія покращила свої позиції в безпековій співпраці. До слова, в січні 2023 р. була ратифікована Угода про взаємний доступ, підписана з Австралією в січні 2022 р. У грудні 2022 року Японія, Велика Британія та Італія розпочали ініціативу Global Combat Air Programme, спрямовану на розробку винищувача нового покоління. У 2023 році Японія та ЄС домовились про посилення співпраці щодо забезпечення економічної безпеки. Самітом у Кемп-Девіді (серпень 2023 р.) та Тристороннім меморандумом (підписаним у липні 2024 р.) посилювалось співробітництво у сфері безпеки між Японією, США та Республікою Корея, передбачаючи створення спільної «гарячої лінії» для консультацій щодо загроз, а також обмін даними. Також у 2024 р. було заявлено про реорганізацію військового

командування збройних сил Японії та сил США, розміщених на архіпелазі, задля більш ефективного спільного реагування та дій у відповідь на можливі загрози.

Щодо питання глобальної безпеки, то Японія постала перед низкою серйозних проблем. Дослідниця Ю. Тацумі відзначила: «...спроба Росії вторгнутися в Україну — вперше в післявоєнній історії, коли постійний член Ради Безпеки ООН (РБ ООН) розв'язав війну проти непостійного члена РБ ООН — виявила обмежену здатність міжнародного права забезпечити колективні дії у відповідь на таку ситуацію. Це було не лише свіжим нагадуванням про важливість універсальних норм і принципів, таких як верховенство права, а й надихнуло Японію подвоїти свою підтримку реформи ООН, особливо реформи Ради Безпеки ООН». Також вона відзначає, що воля українців до боротьби за свою країну спричинила підтримку світу, зокрема Японії. А російський шантаж щодо можливого застосування ядерної зброї спричинив дискусії в самій Японії щодо ядерного питання [8]. Ще один важливий акцент ставить П. Річардсон. Аналізуючи невдачі двосторонніх японсько-російських переговорів, він додає, що «у своєму реваншистському повороті проти України та зневажливому ставленні до Абе та Японії», РФ ще й втратила можливість поглибити економічну співпрацю з Японією [9, с. 425]».

Повномасштабне вторгнення РФ поставило перед Японією суттєвий виклик: віддати Україну на поталу російському війську – означає поступитись в принципових позиціях щодо дотримання міжнародних принципів, а отже – спровокувати деструктивні процеси для міжнародної системи безпеки, міжнародного права. Все це, в підсумку, могло мати жахливі наслідки для світу, а саме – поширення військових конфліктів у світі. Японська позиція полягає в тому, що російсько-українська війна та відступ прихильників дійсного міжнародного права від захисту «порядку,

заснованого на правилах» може підштовхнути Китай до більш рішучої політики щодо поширення свого впливу в Південнокитайському, Східнокитайському морях, а також відносно Тайваню, чия де-факто незалежність є стратегічно важливою для Країни вранішнього сонця. В разі приєднання Тайваню, Китай отримав би потенційний плацдарм у напрямку Японії на відстані 110 км від архіпелагу, більший вихід до Тихого океану та спроможності блокувати японські стратегічні морські комунікації, отримуючи додатковий важіль тиску в двосторонніх відносинах. Додатково, КНР заявляє про свої претензії на о-ви Сенкаку (Дяюйдао). Також Японія, як країна-прихильниця миру не могла проігнорувати цей конфлікт, ще й зважаючи на переважну підтримку України громадянами Японії. 25 лютого 2022 р. прем'єр-міністр Ф. Кішіда заявив на прес-конференції про підтримку України. Згодом ключова думка, що характеризує позицію Японії, прозвучала з уст прем'єр-міністра Японії в його промові в Сінгапурі в травні 2022 року під час проведення саміту з безпеки «Діалоги Шангри-Ла»: «Я сам маю сильне відчуття терміновості, що Україна сьогодні може бути Східною Азією завтра. Японія також прийняла рішення змінити свою політику щодо Росії, і об'єднана з міжнародною спільнотою в зусиллях щодо запровадження жорстких санкцій проти Росії та підтримки України. Як прем'єр-міністр миролюбної нації Японії, я несу відповідальність захищати життя та активи японського народу і сприяти мирному порядку в регіоні» [10]. В одному із своїх інтерв'ю колишній посол Японії в Україні Х. Такаші відзначив: «Якщо спочатку була просто емпатія до українців, то з часом японці почали розбиратися в логіці цієї війни – у тому, як вона може вплинути на Східну Азію.» [11].

Зміни ставлення Японії до питань безпеки, спричинені російсько-українською війною, також знайшли відображення в інших документах. У передмові до щорічного звіту «Блакитна книга дипломатії» 2022 р. міністр

закордонних справ Й. Хаяші вказав на виклики світовому порядку та цінностям, які намагається відстояти Японія на міжнародному рівні: «Універсальні цінності, такі як свобода, демократія, права людини, верховенство закону і міжнародний порядок, які до цього часу підтримували мир і процвітання міжнародного співтовариства, стикається з серйозними викликами. Зокрема, агресія Росії проти України є прямим викликом існуючому міжнародному порядку і справила величезний вплив на весь світ. Ця агресія є односторонньою спробою змінити статус-кво силою і обурливим актом, який розхитує саму основу міжнародного порядку. Це явне порушення міжнародного права і абсолютно неприйнятне. Японія рішуче засуджує ці дії» [12]. В уже оборонному звіті, «Білій книзі», міститься наступна теза міністра оборони Н. Кіші: «Як шлях захисту від будь-яких змін міжнародного порядку, заснованих на універсальних цінностях, Японія не повинна зволікати з об'єднанням своїх знань і технологій та спрямовувати усі свої колективні зусилля на зміцнення національних оборонних можливостей» [13].

Аналітик М. Цуруока вказує наступне: «Відповідь Токіо на дедалі гірше безпекове середовище в регіоні та світі базується на трьох стовпах – зміцненні альянсу зі Сполученими Штатами, посиленні власної безпекової та оборонної позиції та налагодженню контактів з іншими однодумцями, переважно «середніми державами» в регіоні та за його межами» [14]. Також, за словами Ц. Гороку, сам по собі альянс, як із США, може бути недостатнім, адже держава повинна мати готовність самостійно себе обороняти [15]. В грудні 2022 р. були прийняті 3 важливі документи, які відобразили радикальну трансформацію поглядів Японії на питання власної безпеки: Стратегія національної безпеки, Стратегія національної оборони та План національної оборони. Окрім виокремлення головних викликів міжнародному праву та самій Японії, таких як Китай, Північна Корея і

російсько-українська війна, було передбачено збільшення витрат на оборонні потреби до 2% ВВП країни до 2027 р., закріплено право на можливість нанесення контрудару по супротивнику та передбачена інтеграція оборонних можливостей в різних сферах. В Стратегії національної безпеки зазначено: «Ми живемо у світі історичного переломного моменту і в найжорсткішому та найскладнішому безпековому середовищі з часів кінця Другої світової війни. На цьому тлі Японія повинна захищати власні національні інтереси, включно з миром, безпекою та процвітанням Японії, безпекою її народу, а також співіснуванням і співпроцвітанням міжнародної спільноти, наполегливо готуючись до найгіршого сценарію, включаючи фундаментальне посилення своїх оборонних можливостей. З цією метою ми будемо прагнути проактивно сприяти бажаному безпековому середовищу для Японії, проводячи активну дипломатію. Крім того, наявність оборонних можливостей, які дозволяють Японії міцно захищатися самостійно, справді зміцнить основу японської дипломатії» [16].

Варто відзначити, що політика безпеки Японії передбачала реалістичний підхід ще задовго до вищевказаних нововведень, покладаючись на реалізацію доктрини розширеного стримування, передбаченої альянсом із США. Водночас, маючи суворі обмеження в плані участі Сил самооборони в міжнародних конфліктах, вона виступала країною, орієнтованою виключно на їх мирне вирішення. Посиливши реалістичний аспект своєї безпекової ідентичності на тлі можливих загроз, Японія отримала більші можливості у забезпеченні власних стратегічних інтересів через реалізацію колективної самооборони та завдання контрударів у разі потреби, тим самим збільшивши ризики для потенційних країн-агресорів.

Як уже говорилося, після повномасштабного вторгнення РФ на українські землі в публічному просторі Японії все частіше почала лунати ядерна проблема. До цього приводом могли слугувати ядерні випробування

КНДР та нарощування ядерного арсеналу Китаю. До цього списку, звісно, слід додати російський шантаж щодо застосування ядерної зброї, а також можливі загрози з боку Північної Кореї. Аналітик М. Датчер вказує на важливий нюанс ядерного питання стосовно Китаю, КНДР, РФ та питання збереження принципів, закладених Договором про нерозповсюдження ядерної зброї: «Мета денуклеаризації, безперечно, віддалена. Але це не лише риторика. Це мінімальний поріг міжнародного консенсусу, побудований протягом 30 років шестисторонніх переговорів, резолюцій Ради Безпеки, зобов'язань щодо ДНЯЗ і спільних заяв, які зберігають проблему розповсюдження чіткою, недоторканою структурою тиску та відкривають двері до майбутньої дипломатії» [17]. Варто додати й розгляд питання в межах правлячої коаліції відносно перегляду обмежень щодо передачі озброєнь та технологій.

Ще одним наслідком реакції Японії на повномасштабне вторгнення РФ став намір зменшити постачання енергоносіїв з РФ. Тим не менше, станом на 2025 р. Японія все ще імпортувала близько 10% зрідженого скрапленого газу, маючи спільний із РФ проект «Сахалін-2» [9, с. 422]. Цей факт легко пояснити: не маючи власних енергоносіїв, Японія є дуже імпортозалежною, та багато років намагається вибудувати відповідну стратегію диверсифікації енергопостачання, додаючи стабільності, і тим самим скорочуючи потенційні ризики. С. Надь та Х. Нгуен відзначають: «Геополітично, Токіо розуміє, що повне припинення будь-яких форм взаємодії може ще більше посилити російсько-китайське співробітництво після вторгнення. Це також може зробити неможливим повернення Північних територій і підписання мирного договору». Вони вказують і на те, що енергетично бідна Японія повинна зберігати всі варіанти доступу до енергії [18, с. 197]. Вочевидь, японські політичні лідери побоюються того, що у разі виходу зі спільних проєктів (зокрема, газового), їх місце займуть конкуренти, зокрема Китай.

Висновки. Починаючи від 2014 р., Японія демонструвала підтримку українській стороні в конфлікті з РФ. Попри це, Японія враховувала й власні потреби та потенційні загрози, тож намагалась, з одного боку, надавати підтримку Україні, а з іншого, вибудовувати конструктивні відносини з РФ, аби запобігти (чи, принаймні, не сприяти) російсько-китайському зближенню, а також врегулювати питання Північних островів та підписання мирного договору. Цей напрям російсько-японських відносин не увінчався успіхом.

Повномасштабний етап російсько-української війни значно посилив потенційні загрози для Японії, що було відображено й у риторичі політичних діячів країни. Приймаючи до уваги можливість трансформації глобального середовища безпеки внаслідок повномасштабної фази російсько-української війни, Японія:

- зайняла позицію підтримки України та її територіальної цілісності, надала їй значну гуманітарну, фінансову допомогу, а також допомогу нелетальними засобами;
- призупинила діалог із РФ по врегулюванню питань Північних територій та мирного договору, а також ввела розширену санкційну політику у співпраці із партнерами;
- трансформувала власну політику безпеки з більшим акцентом на реалізм, взявши курс на нарощування оборонних можливостей, поступове подвоєння витрат на оборону та посилену співпрацю з США та іншими партнерами. В японському суспільстві набуло актуальності обговорення ядерного питання та послаблення обмежень на експорт озброєнь.

Все це вказує на те, що Японія під впливом російського повномасштабного вторгнення в 2022 р. трансформувала свою безпекову ідентичність в напрямку посилення оборонних можливостей та розширення

співпраці з партнерами, адаптуючись до можливих викликів на міжнародній арені на глобальному та регіональному рівнях.

Список використаних джерел

1. Кудряченко А. Особливості підтримки України Японією у ході російсько-української війни. Український історичний журнал. К.: Інститут всесвітньої історії НАН України, 2025. № 4 (2025). С. 22–42. DOI: <https://doi.org/10.15407/uhj2025.04.022>
2. Середюк Н. Українсько-японські відносини та їхній вплив на розвиток Української держави. Історико-політичні проблеми сучасного світу. О.: Національний університет «Острозька академія», 2020. № 42. С. 89–98. DOI: <https://doi.org/10.31861/mhpi2020.42.89-98>
3. Хома Н. М., Ніколаєва М. І. Японо-російські відносини: зміни в умовах загострення безпекової ситуації 2022 року. Політикус: наук. журнал. О.: 2022. № 6. С. 98–103. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-6.16>
4. Гавур В. Поворот у японсько-російських відносинах у 2022 р.: причини та наслідки. Південний архів (історичні науки). Х.: 2023. № 41. С. 22–32. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2786-5118/2023-41-3>
5. Спільна заява про особливе глобальне партнерство між Україною та Японією. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-zayava-pro-osoblive-globalne-partnerstvo-mizh-ukrayin-81717> (дата звернення: 19.01.2026)
6. Угода про підтримку України та співробітництво між Україною та урядом Японії. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-pidtrimku-ukrayini-ta-spivrobotnictvo-mizh-ukrayin-91481> (дата звернення: 19.01.2026)

7. Алексієвець Л. М., Гавур В. А. Міжнародний контекст підтримки Японією України у 2022 р. Східний світ. К.: 2023. Вип. 3 (120). С. 77–90. DOI: <https://doi.org/10.15407/orientw2023.03.077>
8. Tatsumi Y. How Russia’s Invasion of Ukraine Changed Japan’s Approach to National Security. URL: <https://www.stimson.org/2023/how-russias-invasion-of-ukraine-changed-japans-approach-to-national-security/> (дата звернення: 20.01.2026)
9. Richardson P. B. “Ukraine may be East Asia Tomorrow”: Russia, Japan, and the End of a “Pivot” to the East. Z Außen Sicherheitspolit. 2025. Vol. 18. pp. 415–429. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12399-025-01058-1>
10. Keynote Address by Prime Minister Kishida at the IISS Shangri-La Dialogue 2022. URL: <https://www.mofa.go.jp/files/100356160.pdf> (дата звернення: 24.01.2026)
11. Війна для захисту себе потрібна, але суспільству Японії бракує цього розуміння – Такаші Хірано. URL: <https://lifeinwar.com/publications/viy-na-dlya-zahistu-sebe-potribna-ale-suspilstvu-yaponiyi-brakuie-sogo-rozuminnya---takashi-hirano> (дата звернення: 24.01.2026)
12. Diplomatic Bluebook 2022. URL: https://www.mofa.go.jp/policy/other/bluebook/2022/pdf/pdfs/2022_all.pdf (дата звернення: 25.01.2026)
13. Defence of Japan 2022. URL: https://www.mod.go.jp/en/publ/w_paper/wp2022/DOJ2022_Digest_EN.pdf (дата звернення: 25.01.2026)
14. Tsuruoka M. Tokyo’s awakening: Japan in the Indo-Pacific after Russia’s invasion of Ukraine. URL: <https://www.diis.dk/en/research/tokyos-awakening-japan-in-the-indo-pacific-after-russias-invasion-of-ukraine> (дата звернення: 26.01.2026)

15. Україна і Японія у глобальній безпеці. URL: <https://neweurope.org.ua/analytics/ukrayina-i-yaponiya-u-globalnij-bezpetsi/>
16. National Security Strategy of Japan. URL: <https://www.cas.go.jp/jp/siryou/221216anzenhoshou/nss-e.pdf> (дата звернення: 25.01.2026)
17. Dutcher M. When Denuclearization Fades, Japan Holds the Line. URL: <https://www.stimson.org/2026/when-denuclearization-fades-japan-holds-the-line/> (дата звернення: 26.01.2026)
18. Nagy S., Nguyen H. Deterrence, resilience, and engagement: Tokyo's response to the Ukraine war and Russia-China alignment. *Stosunki Międzynarodowe – International Relations*. 2022. Vol. 58. pp. 180–198. DOI: <https://doi.org/10.12688/stomiedintrelat.17632.1>